



Houellebecqs “At holde sig i live” er et stort vrissent NEJ til samtiden

Publiceret 09/01/2021 i Bøgeraf Christine Lind Ditlevsen

BØGER // ANMELDELSE – Michel Houellebecqs tidlige essays er lige så sorte og sexfikserede som hans romaner. Men de er også meget mere. Han snapper efter de helt store som Schopenhauer og Barthes, når han, som her, folder sin bøse og lakoniske samfundskritik ud. Tak til den vrisne franskmænd for at minde os om, at det virkelig er stort og vigtigt at være kritisk.

Forordet til Michel Houellebecqs ”At holde sig i live – og andre tekster” (skrevet glimrende af Niels Lyngsø, som også har oversat) begynder med at tale om forholdet mellem læseren og bogen, og hvordan det forhold baserer sig på læserens relation til forfatteren. Tesen,

som kommer fra forfatteren selv, er, at man holder af en bog, fordi man holder af dens forfatter. Det kan jeg på ingen måde tilslutte mig.

Inden jeg går videre, må jeg lige præcisere: Jeg går ikke ud fra, det er forfatteren som biologisk og virkeligt levende menneske, der menes. Dels, fordi få eller ingen ved om forfatteren, som han/hun fremtræder i medierne, er lig med forfatteren som han/hun virkelig er, dels, fordi det jo er fuldstændig ligegyldigt, om man kan sætte lighedstegn mellem en forfatter og dennes bog.

Jeg går derfor ud fra, at der i forordet menes *forfatterstemmen*. At man holder af en bog, fordi man holder af dens fortæller eller måske endnu mere af bogens personlighed; dens gode personer, dens plot, dens stemning. Hvis det er sådan, det menes, må jeg gentage mit udsagn: Det kan jeg på ingen måde tilslutte mig.

Menneskers forfærdende drive mod knitrende sedler

Jeg har læst Houellebecq siden *Elementarpartikler* kom på dansk i 2001 og brød mig absolut ikke om dens ubehagelige, enstrengede mennesker og kyniske verdenssyn. Året efter læste jeg *Udvidelse af kampzonen* (og så den opført som teaterstykke på Det Kongelige Teater), og jeg brød mig stadig ikke det mindste om de stemmer og det samfund, romanen og stykket fremviste. Jeg brød mig heller ikke om deres enstrengede filosofi eller den håbløshed, de medførte. *Kortet og landskabet* sprang jeg over, den står stadig i min reel Goncourt-prisbelønnet og uåbnet.

Underkastelse var morsommere men forstærkede mit ubehag væsentligt, og *Serotonin* var, trods sin titel, ikke mindre depressionsfremkaldende end de andre bøger, måske endda mere.

Fordi jeg efter endt læsning hver gang bliver nødt til at se i øjnene, at jeg også selv er forfængelig, simpel og doven, og fordi verden ikke holder op med at være kynisk, bare fordi vi holder op med at læse bøger om det.

Altså: Jeg bryder mig helt igennem ikke om hverken menneskene eller bogens væsen, når Houellebecq fører pennen.

Hvorfor bliver hun dog så ved, spørger I?

Fordi jeg i Houellebecqs bøger lærer noget om menneskers forfærdende *drive* mod knitrende sedler og hurtig tilfredsstillelse. Fordi jeg efter endt læsning hver gang bliver nødt til at se i øjnene, at jeg også selv er forfængelig, grådig og doven, og fordi verden ikke holder op med at være kynisk, bare fordi vi holder op med at læse bøger om det.

Houellebecq er for mig en reinkarnation af min historielærer i gymnasiet Peter Sørensen, kaldet PS, der insisterede på at lære os om de værste begivenheder i verdenshistorien, ikke bare for at vi kunne remse dem op til eksamen, men for at vi kunne lære noget af dem og rette vores moralske og etiske kompas ind efter dem. Var det behageligt? Nej. Var vi vilde med Peter Sørensen og hans timer? Næh, vi ville hellere ud at have en øl. Blev vi kloge og reflekterende af det? Ja, i den grad.

Livets sande atomer

Nuvel. Michel Houellebecq skrev før romanerne en række essays, som nu udkommer i dansk oversættelse på det nye Forlaget Vinter, og det var spændende for en inkarneret og vrangvillig læser af hans romaner at se, om mit forhold til hans tekster og ham ville ændre sig, når han nu selv lagde mund til.

Jeg har ikke haft så opmuntrende en nedtur siden jeg læste Enten-Eller.

Og det må man sige. I stedet for at lade den ene håbløse, trængende mand efter den anden tage på et menneskefjendsk ophold i en kulturegn, der enten er under dum nedsmeltning eller ond overophedning, skriver han fra et åbenlyst kritisk ståsted: sit eget skarpe hoved. Jeg kan meget bedre lide forfatterstemmen, når det er ham selv, der mener noget.



MICHEL HOUELLEBECQ.

FOTO: PHILIPPE MATSAS © FLAMMARION

Hans hedoniske nihilisme får lov til at stå lysende klar i første halvdel af bogen. Korte og opbyggelige (læs: nedbrydende) tekster, der lærer læseren om livets sande atomer: lidelse

og hast. Jeg har ikke haft så opmuntrende en nedtur siden jeg læste Enten-Eller. Se bare denne lille tekst:

”Marc er ti år gammel. Hans far ligger og dør af kræft på hospitalet. Det her udslidte maskineri med gummislanger i halsen og drop er hans far. Kun blikket lever; det udtrykker lidelse og frygt. Marc lider også. Han er ligeledes bange. Han elsker sin far. Og samtidig begynder han at få lyst til, at hans far skal dø, og at føle sig skyldig over det.

Marc kommer til at arbejde videre. Han kommer til at dyrke denne særegne og frugtbare lidelse i sig selv: Den Yderst Hellige Skyld.”

Tyskeren som fænomen og betyder

Senere tekster i bogen er mindre aforistiske og mere fænomenologiske. De er helt typisk Houellebecqske, livstabe og tabsforgabte; samtiden diagnosticeres præcist og hvast: menneskets uanede muligheder for fravær og dets længsel i skyggen af meningsløsheden. Teksterne er i familie med [Barthes](#) og [Schopenhauer](#).

Med Schopenhauer ved hånden udkrystalliserer han en virkelighed, der ikke længere kan nøjes med at blive kaldt *Verden som vilje og forestilling*.

Houellebecq går fx rundt i Frankrig med et tegn- og symbolskarpt blik for det historiske og ideologiske i kloning, i Jacques Prévert og hans digte, i sammenkomster, i porno og morsomst, i tyskeren. Ligesom Barthes gjorde det med andre signifikante ting fyrré år før og med lige så tørt og muntert blik.

Med Schopenhauer ved hånden udkrystalliserer han en virkelighed, der ikke længere kan nøjes med at blive kaldt *Verden som vilje og forestilling*, hvor mennesker stræber efter noget i en ren forestillet – og på den måde uskyldig – verden. Nej, han må omdøbe den til *Verden som supermarked og latterliggørelse*, titlen på et essay som gør op med humoren som afvæbner af alvor og accelerationens aflivning af kunsten.

Houellebecqs løsning? Dette:

”Det er meget nemt at gøre; det har faktisk aldrig været mere simpelt end det er i dag, at stille sig i en *æstetisk position* til verden: Det er tilstrækkeligt at tage et skridt til siden. Og det skridt er i sidste ende i sig selv overflødigt. Det er tilstrækkeligt at markere et øjeblikks ophold; at slukke radioen, trække stikket på fjernsynet, at holde op med at købe noget. Det er tilstrækkeligt at holde op med at deltage, at holde op med at vide; at suspendere enhver mental aktivitet midlertidigt. Det er tilstrækkeligt bogstavelig talt at stå stille et par sekunder.”

Tilnærmelser til forvildelse er et opgør med ikke bare kapitalismens ånd men med den udviklingsmaskine, vores liv er blevet, som har gjort bevægelse vigtigere end ånd, personlighed og dybde.

Jeg kan ikke huske, hvornår jeg sidst har læst en tekst, der passer så godt ind i sin tid, som essayet *Tilnærmelser til forvildelse*. Hvor forfatteren i den grad sætter ord på det vidvinkelblik, den ensomhed, vi alle går rundt med i maven. Det er vores *væren*, vi har fået tid til at mærke. Hvordan viljen til livet føles, uden at denne bliver pacet frem gennem den – med Houellebecqs ord – permanente fornyelsesproces, som det moderne samfund er. Han beskriver, hvordan han i 1986 under en stor strejke i Frankrig finder stor ro, fordi alt får lov til at stå i ”et øjeblikks tøven”.

At holde hjulene i gang er ikke meningsfuldt, det er ikke det, livet handler om, men det glemte man, fordi den ene arbejdsdag tog den anden, den ene reklame tog den anden, det ene design tog det andet. *Tilnærmelser til forvildelse* er et opgør med ikke bare kapitalismens ånd men med den udviklingsmaskine, vores liv er blevet, som har gjort bevægelse vigtigere end ånd, personlighed og dybde. Tak til den vrisne franskmænd for at minde os om, at det virkelig er stort og vigtigt at være kritisk, når vi stort set ikke er mere end arbejdere og forbrugere med hjul under. Livet er større, og vi fornemmer det.

[LÆS CHRISTINE DITLEVSENS ØVRIGE TEKSTER PÅ POV HER:](#)

“At holde sig i live – og andre tekster” af Michel Houellebecq, Vinter Forlag, 141 sider.
Oversat fra fransk af Niels Lyngsø.

Topfoto: *Wikimedia commons*

- CHRISTINE LIND DITLEVSEN
- SENESTE ARTIKLER

Christine Lind Ditlevsen (f. 1971) bor et sted, der er alt for småborgerligt til at blive afsløret her. Tæt på en sø. Forfatterens store interesse er - udover at bevare sit familieliv - at aflive hverdagen. Disse to interesser kan i nogen grad siges at være modstridende.

Top 5

- 1: Tekster med vinger
- 2: En helt tom by tidligt om morgenen
- 3: Farven turkis
- 4: At opdage nye mennesker, bøger, musik
- 5: Kyoto (en drink)

Med fredag lørdag søndag (2015) var Christine Lind Ditlevsen nomineret til Bogforums Debutantpris 2015 samt Læsernes Bogpris 2016.